

PAROLA

XXV. évfolyam

A közösségi fejlesztőmunka folyóirata

2014/4. szám

Tartalom

25 éves a Közösségfejlesztők Egyesülete	
Közösség konferencia 2014. november 7. Budapest	2
Vercseg Ilona A közösség dicsérete	2
Közösségfejlesztés Európában	
– Közös keretrendszer és egyetértés felé	6
Benedek Gabriella Nyitva áll, szabad a pálya	6
Hans Andersson Előszó	7
Oonagh Mc Ardle	
Közösségfejlesztés Európában: közös nyelv, közös célok, közösségi hatás	9
Az európai közösségfejlesztés keretrendszere	11
KÉT ESETTANULMÁNY az EuCDN kiadványból	15
Paweł Jordan: Czestochowa, Lengyelország	
– A Limanowski utca felélesztése	15
Sélley Andrea TÉRerő Közösségi cselekvések beindítása lakótelepi környezetben, Észak-Magyarországon	18
Csabai Lucia A virágzó izlandi e-demokrácia	22
A közösségfejlesztéssel kapcsolatos kiadványok	29

25 éves a Közösségfejlesztők Egyesülete Közösség konferencia 2014. november 7. Budapest

Vercseg Ilona A közösség dicsérete

Kedves Tagtársak
és Munkatársak, Tanítványok
és Szimpatizánsok!

Ma kivételesen nem
küzdemeinkről és a
szakmafejlesztés aktuális
gondjairól fogok beszélni, s
még csak nem is a társadalmi
folyamatokat elemzem
munkánk szempontjából.

Ma nem a szakmáról beszélek, hanem annak alapjáról, mert az ünnep fényében végre arról lehet szó, ami küzdemeinknek értelmet ad, ami megemel, különbbé tesz bennünket, mert segít meghaladni önmagunkat – és reményeink szerint különbbé teszi a világot is, amiben élünk.

Mi másról is lehet szó, mint ami összetart minket 25, sőt, még több éve: a közösségről.

Mit kapunk a közösségtől? Vegyük sorra az ünnephez illő adományait!

Az anyanyelvünket

„Hány ezer évnek kellett elmúlnia, míg ez a látszólag oly egyszerű folyamat egyáltalán lehetségessé lett. A beszélőképesség könnyben, fájdalomban, a szükségnek s a magasratörésnek hatalmas gondolatában született meg. Idézzük csak magunk elé az ősembert, aki vadul hadonászva, könnyezve, eltorzult arccal mutatott a körülötte levő titokzatos tárgyakra, míg az első megváltó, tagolatlan szótag kitört a torkából. Ez valószínűleg nem volt szebb, mint a kutyaugatás, de mégis mily könnyítő, mily boldogító, mily édes lehetett.

A gyermek, ki beszédtelenül születik a világra, ott talál maga körül bennünket, kik már bírjuk e nehéz művészetet. Mégis meddig tanulja a saját anyanyelvét is. Mert mesebeszéd, hogy az anyanyelv megtanulása könnyű. Nehéz, a legnehezebb. Meddig selypítünk, meddig dadogunk, míg hosszú évek múlva az első értelmes mondatot ki tudjuk erőlködni. Hány nyelvmesterünk van! Már pályánkban anyanyelvünk hangjait hallja fülünk, azokat a különös, írással ki nem fejezhető vokálisokat, melyek évezredek során képződtek, aztán dajkánk, anyánk ezen szól hozzánk; ha botlunk, kijavít, ha tévedünk, szeretetteljesen helyreigazít, és később az egész környezetünk folyton mellettünk van, hogy oktasson a nyelvünkben. A gyermekéveink úgyszólván egymásba fonódó, okosan alkalmazott nyelvórákból állnak.” (Kosztolányi Dezső 1905)

Ám a nyelv, **identitásunkat** illetően, önmagában nem elég megtartó erő. Az identitás nem állapot, hanem folyamat, szerkezete különböző jellegű és típusú motivációs erők hatása alatt állandóan alakul. Ha azonosságtudatomat illetően egyéni tapasztalatom negatív, akkor identitásválságba kerülhetek, ami identitásváltást eredményezhet.

A nyelvnek – szemben a belénk rögzült „nyelvében él a nemzet” sztereotípiával – változó szerepe lehet a nemzeti identitás megformálásában. Már Györffy István észrevette, hogy a magyar nyelv önmagában nem elég megtartó erő. Ezt bizonyítja a középosztály gyors asszimilációja a Trianont követő utódállamokban. Vagy utalhatunk a nyelvüket vesztett skótokra, írekre, vagy az amerikai magyarokra, a magyarországi németekre. Más meghatározók vehetik át az identitás szerkezetében a domináns szerepet. Gyakran a vallás. (Barna 2006)

Közösségi adomány

a **valahová tartozásunk, kötődésünk is**

Az eredet, a közösség történelme, annak megismerése és ismételtetése újra és újra megerősíti a közösséghez tartozást – [ez (lenne) az értelme a nemzeti ünnepeknek is]. A görögök esetében ez a Mykéne és Kréta kultúráját feldolgozó Homérosz, valamint a mítosz – az „érzékfeletti” lények és antropomorfizált, emberalakú istenek formájában megjelenített elbeszélő hagyomány –, és a küklikus költők (akik lezárlják az eposzi kört). Ezekből szövődtek az összeseregző attikai nép előtt a 3-3 tragédiából álló trilógiák, melynek szerzői versenyeztek egymással, több napon át, lehetővé téve az egybegyűlteknek, hogy újra és újra átéljék közösségi összetartozásukat. (Szerb Antal, 1941: 17–71. o.)

Ugyanez a gyakorlat tükröződik Jákob és fia, József egyik „szép” beszélgetéséből is:

„A törzsen és atyafiságban minden gyermeknek kisujjában volt a *nemzedékrend tana*, és az öreg csak élt az alkalommal, hogy szórakozásképp elismételje s és megerősítse azt. József megértette, hogy „szép” társalgásról van szó, azaz: olyanról, amely nem a hasznos gondolatcserét szolgálja és gyakorlati vagy szellemi kérdések megértetését, hanem a mindkét részről ismerteknek puszta előadása és kijelentése, *emlékezés, ismétlés és épülés*, beszélgető kördal, ahogy a bojtárok válaszolgatnak egymásnak a mezőn, éjszaka a tűz mellett, kezdvén: „Tudsz-e róla?” – „Tudok, mindent töviről hegyire.” (Mann 1959:107)

A modernkori közösség adományai közé tartoznak

választási lehetőségeink is,

mivel a személyiség megnyitotta a *nem lokalitás alapú* közösségi szerveződés előtt az utat, s a vérségi és helybeliségi kapcsolatokon kívül más szempontok szerint szerveződő csoportok is megjelentek. Érdek vagy érdeklődés köré csoportosulunk immár helyzeteink, közös szokásaink, értékeink és ügyeink, eszméink szerint, ha nem is az idők végezetéig, hanem hosszabb-rövidebb ideig, hogy aztán e csoportok, feladatukat betöltve az egyén életében, átadják a helyüket újabb szerveződéseknek. S választási lehetőségeink már nem is csak helyben

adódnak, hiszen a mindennapi érintkezés kiterjedt a *helyi kapcsolatokon túlra* is.

A *globalizáció* fő jellemzője az idő és a tér összesűrűsödése. A globalizáció elszakítja a helyet a tértől. A helyek rögzítettek maradnak ott, ahol a „gyökereink” vannak. A teret azonban egy szempillantás alatt át lehet szelni. Így semmisíti meg az idő a teret. Így zsugorodik össze a világ, alakul ki „világfalu”.

Az emberek közötti kapcsolatok és kölcsönhatások, úgy is mondhatjuk: cserék sokasodásával új, közös identitások alakulnak ki, új célok kerülnek kitűzésre, új, fokozatosan nemzetközivé váló civil társadalmi jelenségek, mozgalmak és hálózatok alakulnak ki (Real Democracy Now, Occupy Movement, Degrowth Movement, Sustainable Development, Transition Town). Az állandó kommunikatív összekapcsoltság egyfajta visszatérést képez korábbi közösségek eleven, személyes interakcióihoz, állítja Nyíri Kristóf, de a technológiák konvergenciájának köszönhetően a mobilkommunikáció is egyre inkább az internethez kapcsolódik, ezért ma már Nyíri következtetése csak a jéghegy csúcsa, a web 2.0 előtti időkre utal – írja Prazsák Gergő a Network Society – Virtuelle Gemeinschaft írásában, 2007-ben. És már ezen is túl vagyunk.

Közösségi adomány a mindezt integráló

rendszer-szervező képességünk,

aminek Csányi Vilmos humánetológus a tudora. „Ha a bonyolult humán viselkedési együttesből kiemeljük a lényegét, akkor azt mondhatjuk, hogy a komplex emberi tevékenység tulajdonképpen a *rendszer-szervező képességre* redukálható. Ennek első lényeges eleme az, hogy ha az ember csoportban él, akkor kritika nélkül hisz a csoport *eszméiben, hiedelmeiben*. Másodsor: ha az ember csoportban él, akkor szívesen részt vesz a *közös akciókban*, amelyeket a hiedelmek alapján terveznek meg. A közös akciók és közös hiedelmek alapján az ember kész részt venni *közös konstrukciók* létrehozásában, s ha ez a három viselkedési együttes jól működik, ha már egy jól összeszokott csoport van, akkor az ember egyéni érdeke a csoportérdek alá rendelődik és *hűséges lesz a csoportjához*. Ez alapvető különbség az állatokkal szemben: az állatok

versenytársai egymásnak, nincs csoportérdek. Csoportérdek egyedül az embernél jelent meg.

A rendszerszervező képesség tulajdonképpen a *kultúrateremtés* alapja. A kultúra természetesen tanuláson alapszik, egy hosszú szocializációs periódus során sajátítja el a gyermek a hiedelmeket, a közös akciók változatait és a konstrukciók természetét. Bármilyen emberi konstrukcióról is legyen szó, felismerjük, hogy az rendszerszervező képesség eredménye.

A *csoporttársadalom* a történelem során rendkívül sikeres volt, a kis kultúrák megszerveződtek és minden kultúra a hiedelmek, különféle közös akciók egyfajta funkcionális együttesét alkotta meg. Ez arra szolgált egyrészt, hogy elertse az embereket, másrészt arra, hogy válaszoljon arra az örök kérdésre, hogy kik vagyunk, honnan jöttünk és hová megyünk?”

Az ún. *tömegettársadalmakban*, vagy *megatársadalmakban* a biológiai kötődés helyett szervező eszmék jelennek meg, s a természetes közösségek gyorsan redukálódnak. A végső csoportredukció az autonóm személyiség – de ez egy hosszú, bonyolult és vitatott történet, ami napjainkban is zajlik. Történik mindez egy egyre jobban egységesülő bolygón, ahol a különböző kultúrákat elválaszthatatlanul köti össze az anyagok, az energia, az információ és az emberek folyamatos áramlása, amely valószínűleg kialakít majd egy egységes, globális társadalmat, amelynek szerkezetéről, működéséről, előnyeiről és hátrányairól ma még alig tudunk valamit. (Csányi 2003)

„Az embernek mint fajnak nagy evolúciós újítása a közösség kifejlődése. Nem az egyének versenye a döntő az emberi evolúcióban, hanem a közösségeké. A közösség sokfejű, százkezü, tevékeny, mindenre figyelő *biológiai és kulturális konstrukció*... Millió-éves fejlődése alatt megbízható, kiegyensúlyozott környezetet biztosított az emberi életnek... Az emberi természet számára a közösség az optimális működési tér... olyan helyi közösségeket kell kialakítani, amelyekben mindenki megtanulja, hogy az ember csak közösségekben életképes, és a központosítás előnyeinek megőrzése mellett a helyi kultúra a legfőbb jó és legfontosabb emberi érték.” (Csányi 2005)

Milyen jó, hogy nekünk van közösségünk és hiszünk közösségünk eszméjében (magában a közösségben). Hogy vannak közös akcióink, amiket közösségképünk alapján szervezünk meg. S hogy részt veszünk közös konstrukciók létrehozásában is, s végezetül pedig alárendelünk a csoportérdeknek és hűségesek vagyunk a csoportunkhoz

„Ki merné azt mondani, hogy aki egy éve, tíz éve vagy száz éve meghalt, az eleve nem lehet tagja egy közösségnek? Miért ne lehetne? A közösség túlterjed a jelenbeli fizikai érzékelhetőség körén, mint ahogy az emberi lét is túlterjed azon. Ez azonban nem csökkenti objektív érvényét, ellenkezőleg: egyetlen társadalom sem maradhat fenn, ha tagjai semmi mást nem tesznek, mint amit egy társadalom „megfizethet”. Tehát egy sokkal tágabb horizonthoz jutunk, ha a közösség perspektívájában gondolkodunk; valójában e nélkül nem is juthatunk erkölcsi, vagy, ami lényegében ugyanazt jelenti, egyetemes perspektívához.” (Gergely 2006)

Mondhatnánk-e szebbet és vigasztalóbbat a közösségfejlesztés alapítóinak tiszteletére rendezett éves Közösség konferenciánkon, mint azt, hogy ők is közösségünk tagjai?

Elkészítve a DVD-n található bibliográfiát, amikor átfolyt rajtam ez a 25, sőt, 39 év, meghajoltam osszteljesítményünk előtt és azt éreztem, hogy ma itt nem lehet mást tenni, mint megnyílni az örömeink és ünnepeink!

Felhasznált irodalom:

[Barna](#) Gábor (2006): Népi kultúra – nemzeti kultúra – nemzeti identitás.

A népi kultúra szerepe a nemzeti kultúra és a magyar identitás megszerkesztésében. A VI. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszuson (Debrecen, 2006. augusztus 23–26.) elhangzott előadás. Csányi Vilmos (2003): *Az emberi természet biológiai gyökerei*.

[Csányi](#) Vilmos (2005): Gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan.

Népszabadság, Hétvége, 2005. szeptember 17.

[Gergely](#) Attila (2006): Állampolgárság, politika, erkölcs, közösség.
uez Parola 2007/1–2.

Kosztolányi Dezső (1971[1905]: A nyelvtanulásról. Nyelv és lélek.
Szépirodalmi Kiadó, Budapest, 8–9. o.

Mann, Thomas ([1933–43]1959): József és testvérei I-II. ford. Sárközi
György. Budapest, Európa Könyvkiadó. Az idézet az Első könyv IV.
fejezetből való: Az álmodó. A könyv a bibliai Jákób és fia, József
történetét meséli el újra, elsősorban Mózes első könyve 37–50
alapján.

[Prazsák](#) Gergő (2007): Network Society 2.0, Virtuelle Gemeinschaft.
Világosság 2007/9.

Szerb Antal (1992[1941): A világirodalom története. Budapest, Magvető
Kiadó. Első rész: A görögök.

**Az azonos című jubileumi kiadvány megjelent a közösségfejlesztés
[honlapján](#)**

A szerk.

COMMUNITY DEVELOPMENT IN EUROPE TOWARDS A COMMON FRAMEWORK AND UNDERSTANDING

Közösségfejlesztés Európában – Közös keretrendszer és egyetértés felé

Benedek Gabriella Nyitva áll, szabad a pálya

Ajánlás A Közösségfejlesztés
Európai Keretrendszeréhez és
az esettanulmányokhoz

Az EuCDN (European
Community Development
Network (korábban CEBS))
tagjaiként egy-egy országban
több tucat szakemberrel
dolgoztak-dolgoztunk együtt a
követzőkben bemutatandó
*Közösségfejlesztés Európai
Keretrendszere*, röviden a
frémvörk kidolgozásán 2012–
2013-ban. Összegyűjtve
elméleteket és gyakorlati

tapasztalatokat, megragadva, elengedve, szintetizálva az egyezőségeket
és ellentmondásokat, hosszú hónapokon át fogalmaztuk és tologattuk a
hangsúlyokat, kerestük a konszenzust a különvélemények tiszteletben
tartásával.

Mit vártunk a frémvörktől?

Azt, hogy adjon súlyt és ismertesse el a közösségfejlesztői
beavatkozások minőségét – akár szakmaként, akár mozgalomként
tekintünk rá. Foglalja magába a különböző országok-iskolák egyedi
jellegzetességeit, miközben megragadja bennük, ami közös. S legyen
ugyanakkor jó kiindulópontja további szakmafejlesztési
kezdeményezéseknek!

Akár a közösségfejlesztés megközelítései, akár a hatásainak
további elemzése, tipologizálása terén nyitva az út a továbbfejlesztésre.
Emellett módszereink és eszközeink tárháza is folyton bővül, megújítható
és megújítandó, hiszen az, hogy mi működik a gyakorlatban, azt

számtalan tényező – környezet, fejlesztői kapacitások, közösségi erőforrások (motiváció, pénz, idő) – alakítja, s ezzel együtt véletlen körülmények által is formált alakzat.

Itthoni munkánk tapasztalata, hogy muszáj tovább humanizálni, emberközelivé tenni a közösségfejlesztés szakmai nyelvét. A Parola szerkesztői, az esettanulmányok szerzői, és a fordítók, lektorok ezzel is megküzdöttek. A frémvörk magyarra fordítása feladta a leckét: egyszerre legyen természetes, közérthető, pontos, igényes és időtálló a magyar szöveg. Döntse el a gyakorlat, meddig jutottunk. Az biztos, hogy a használat közben még érik, csiszolódik ez is, s idővel kap némi patinát.

Végül a részvételről. Tényleg, mitől fogadják majd el az ajánlást, mitől érezhetik magukéinak a szakemberek a frémvörköt itthon és Európában? Milyen jövő áll előtte, ha egyáltalán? A frémvörk egy újszülött, a kezdeményező EuCDN szándéka szerint élete csak most kezdődik el. Míg felnő, többszörös részvételi lehetőséget kínál egy-egy közös tervezésben, „pályázáshoz”, oktatásokhoz felhasználva, ezen túl szakmai beszámolókat, esettanulmányok írásához kínálhat struktúrát, logikát. A használat majd alakítja, nyúvni is.

Megérteni a *frémvörköt* – amire bátorítok minden olvasót – egy élő viszony kialakítása: megbarátkozás, a hasonlóságok és különbségek feltérképezése, megértése, elfogadása vagy kiigazítása során. Keretrendszerünk egy felhívás a kritikai olvasásra, a saját helyzetünkre és szakmai gyakorlatunkra vonatkoztatás tartósan időszerű munkájára.

Benedek Gabriella
EuCDN kuratóriumi tagja a KÖFE képviseletében,
a frémvörk magyar munkatársa
benedek7@gmail.com

Hans Andersson Előszó

Hans Andersson, az EuCDN elnöke

A Combined European Bureau for Social Development elnevezésű szervezetet (Egyesített Iroda a Társadalmi Fejlődéséért) 1990-ben Swansea-ban alapították azzal a céllal, hogy az európai szintű közösségfejlesztést elősegítendő európai kontextusban szervezzenek cseréket, hozzanak léte közös

programokat és alkalmazásokat az európai közösségi munka nemzeti szervezetei között. A 3 alapítóval megszületett szervezet fokozatosan egy 11 tagszervezetből álló NGO-vá nőtte ki magát. 2011-ben, a közösségfejlesztéssel kapcsolatos ismertség és hozzáértés növekedésével megváltoztattuk a nevünket European Community Development [Network](#)-re (Európai Közösségfejlesztő Hálózat), kifejezendő, hogy a hálózat kimondottan a közösségfejlesztésre, a társadalmi igazságosságot és befogadást célzó beavatkozás eszközére vonatkozik.

2004-ben a CEBSD és magyar partnere, a Közösségfejlesztők Egyesülete, az International Association for Community Development [IACD](#) nevet viselő közösségfejlesztő világszervezettel közösen konferenciát szervezett Budapesten *Building Civil Society in Europe through Community Development* (Az európai civil társadalom fejlesztése a közösségfejlesztés eszközeivel).

A konferenciához 33 ország 130 küldötte csatlakozott, s kibocsátották a *Budapesti Nyilatkozatot*, a CEBSD munkájának építőkövét.

Ez a kiáltvány, a Budapesti Nyilatkozat, tükrözi a közösségfejlesztési alapelveket és alkalmazásukat a vidéki és városi közösségekben folytatott munka során, továbbá olyan specifikus ügyekben is, amelyek nem csupán a földrajzilag meghatározott közösségekre, hanem az identitás és érdeklődési, vagy érdekközösségekre is vonatkoznak.

Az itt következő projekt erre a manifesztumra épül, életközelpbe hozva a közösségfejlesztés sajátos céljait, megvalósuló folyamatait, használatos eszközeit és folyamatainak eredményeit. Úgy véljük, hogy a lejjebb olvasható keretrendszer, amit megfontolt párbeszédok során dolgoztak ki tizenegy országban, a jó közösségfejlesztő munka széleskörű összefüggéseit kínálja alkalmazásra az EuCDN országok szervezetei számára, és azokon is túl.

Fordította Vercseg Ilona

Oonagh Mc Ardle Közösségfejlesztés Európában: közös nyelv, közös célok, közösségi hatás

Oonagh Mc Ardle

Közösségfejlesztő tevékenységek az [EuCDN](#) valamennyi országában folynak. Ez tette lehetővé, hogy kollektív párbeszédet kezdjünk arról, hogy a közösségfejlesztésnek milyen jelentései és hozzájárulásai jelenhetnek meg különböző kontextusokban, a különböző közösségekkel végzett munkák során.

A *Europe for Citizens* program támogatásának köszönhetően a projekt folyamán tíz országban bontakozott ki párbeszéd, a közösségfejlesztő munka iránt elkötelezett emberek részvételével. Minden országban azzal kezdődött az eszmecsere, hogy megkérdeztük ezeket az embereket: mit tartanak a közösségfejlesztés fő céljának, melyek e munka fő folyamatai, a folyamatok eredményei és azok az alapértékek, melyekre mindezzel reflektálunk. A nemzeti párbeszéd-folyamatokat Bukarestben emeltük nemzetközi szintre, ahol az egyes országokból hozott történeteket, vitákat és diskurzusokat átbeszéltük, s ahol a keret végleges formáját kialakítottuk, reflektálva valamennyi országos szintű párbeszédre.

A keretrendszer a közösségfejlesztés céljának deklarációjával kezdődik – ez önmagában egy értéknyilatkozat. Kiindulópontunk az a

megállapítás, hogy a világban nincs egyenlőség, hogy valamennyi országban élnek kirekesztett és egyenlőtlen esélyekkel rendelkező közösségek, és pedig a saját magunk által létrehozott struktúrák és politikák eredményeként. A közösségfejlesztés átfogó célja e realitás megváltoztatása az emberek bevonása és tevékenységei mint a változás erőforrásai által.

A közösségfejlesztési folyamatokat azon folyamatok révén különítjük el más, egy egyenlőbb, igazságosabb és fenntarthatóbb társadalomért folytatott tevékenységektől és törekvésektől, melyek során a lakossággal tudásaik, készségeik, elemzésre és cselekvésre való képességeik építése érdekében dolgozunk együtt, azzal a céllal, hogy ezek révén a változások elérésében központi tényezőkké váljanak. Hiszünk abban, hogy az embereknek joguk van ahhoz, hogy érdemben részt vegyenek a társadalom életében, így az őket érintő döntések meghozatalában is, s meggyőződésünk, hogy társadalmaink egyes csoportjainak nagyon kevés lehetősége van az ilyen típusú részvételre.

A közös célokra irányuló közösségi cselekvés kollektív elemzése alapvető eleme a közösségfejlesztési folyamatnak. Ez azt jelenti, hogy az emberekkel közösen dolgozunk, s munkánk célja, hogy megértsék és elemezzék közös problémáikat annak érdekében, hogy részesei lehessenek a közös ügyek megoldásának. A kollektív eredmények azt jelentik, hogy a tevékenységek elsősorban a közösség egésze számára hoznak előnyös változásokat, nem pusztán a személyes fejlődés, az egyéni nyereség vagy előrelépés terén.

Ami az értékeket illeti, a közösségfejlesztés az esélyegyenlőségért folytatott munka révén a szegénység és egyenlőtlenség ellen küzd. Ez egyaránt jelenti az emberekkel végzett munkát az egyéni attitűdök megváltoztatása érdekében, valamint a diszkriminációt megvalósító intézmények és struktúrák gyakorlatának és politikájának módosítására tett kísérleteket.

A közösségfejlesztés módszerei és eszközei számosak és egymástól különbözőek. A közösségfejlesztők sokféle módszert használnak azzal a céllal, hogy segítsék az embereket azon tudások és tudatosság növelésében, melyek lehetővé teszik a közösségi eredmények elérése érdekében végzett közös tevékenységeket.

Arra a bizonyos „s akkor mi van?” kérdésre az eredmények adják meg a választ. Összehozzuk az embereket, és segítjük őket abban, hogy közösen gondolkozzanak és cselekedjenek. De mi lesz az eredmény? Amikor a közösségfejlesztésben elért eredményekről beszélünk, nem szabad elfelejtenünk, hogy az eredmények folyamatokhoz és kitűzött céljainkhoz kapcsolódnak. Maga a közösségfejlesztés az eredményekre fókuszál, s ennek elősegítése érdekében elemzi a cselekvést és a cselekvés következményeit. A közösségfejlesztés tervezett eredményeit kezdettől fogva hozzá kell kapcsolni az érintett közösségek szempontjaihoz, saját terminológiájukkal megfogalmazott törekvéseihez. A közösségfejlesztés terén dolgozó szakember számára a várt eredmények azokhoz az ügyekhez fognak kapcsolódni, amelyek a közösséget érintik, és amelyekben változást akarnak elérni.

A valódi átalakulást hozó változás iránti elkötelezettség megköveteli a közösségek és a jövő generációinak életét hosszútávon befolyásoló változásra való törekvést. A közösségfejlesztés célja, hogy az emberekkel való közös munka révén elősegítse egy igazságosabb és egyenlőbb társadalom kialakulását, felismerve azt, hogy az egyenlőtlenségeket nem a közösségek hozták létre, ezért önmagukban megszüntetni sem lesznek képesek azokat; az egyenlőtlenségeket tápláló és fenntartó gondolkodásmódnak kell megváltoznia. Ez megköveteli, hogy a közösségen túli szintet célozzuk meg, azt a közeget, ahol a közösségek jobban teljesítenek a tárgyalások, a közös munka,

vagy a befolyás és hatás megvalósítása terén. További törekvésünk az emberek életét negatívan befolyásoló struktúrákra és politikákra való ráhatás, valamint a társadalminkban bizonyos csoportokkal kapcsolatban élő, a közösségek életében egyenlőtlenségeket létrehozó és fenntartó negatív attitűdök és ideológiák megváltoztatása.

Miközben keretrendszerünk arra törekszik, hogy közérthető formában magyarázza el a közösségfejlesztést, munkánk korántsem egyszerű vagy egyszerűsítő. Céljaink ambiciózusak, de hát tapasztalataink is azt mutatják, hogy az erőforrások hosszú távú elkötelezése és kompetens közösségfejlesztő szakemberek munkája révén a jövő generációinak életére is kiható pozitív változások születtek. Egy társadalmilag összetartóbb, demokratikus, igazságos és befogadó Európa (és más világrészek) megteremtésére irányuló közös törekvéseink megvalósulásának alapvető feltétele az erőforrások rendelkezésre állása és a jelentőséggel bíró közösségfejlesztés támogatása.

Végezetül, számítunk a visszajelzésekre annak érdekében, hogy teret adjunk a keretrendszer folyamatos fejlődésének és a közösségfejlesztés elméletéről és gyakorlatáról szóló jövőbeni diskurzusoknak azzal a céllal, hogy a közösségfejlesztő munka jó gyakorlatához való hozzájárulásunk ne önmagáért való legyen, hanem a munkánkban érintett közösségek bevonását és esélyegyenlőségének növelését szolgálja.

Fordította Farkas Gabriella

Az európai közösségfejlesztés keretrendszer

Bevezetés

A közösségfejlesztés érintettjei a körülményeik megváltoztatása érdekében közösen tevékenykedő emberek. A közösségfejlesztők mára egyértelmű szándékokat, erősen értékalapú szemléletmódot és kipróbált folyamatokat hoztak létre, melyek közös jellemzője, hogy a közösségek életének megváltoztatásához való hozzájárulást segítik. A közösségfejlesztés egy világszerte terjedő gyakorlat, mely dinamikus reflektál a különféle közösségek¹ körülményeire, az őket érintő összefüggésekre és kihívásokra. Az esélyegyenlőtlenség, a környezeti és gazdasági válság leküzdése, az emberi jogok védelme, a civil társadalom fejlesztése, valamint a demokratikus és állampolgári részvétel erősítése terén a közösségfejlesztés jelentős erőforrás lehet Európa számára.

E keretrendszer kidolgozásával megalapozzuk a közösségfejlesztés Európa-szintű értelmezését, céljainak, a gyakorlatát alátámasztó értékeknek és folyamatoknak, az általa használt módszereknek és az általa elérhető eredményeknek a felvázolásával.

A keretrendszert az Európai Közösségfejlesztői Hálózat (EuCDN) tagszervezetei készítették el egy eszmecserekre, elemzésekre és tíz európai országban működő, közösségfejlesztő szakemberektől érkezett reflexiókra épülő folyamatban.

Cél

A közösségfejlesztés célja, hogy elősegítse egy igazságos, befogadó és fenntartható társadalom feltételeinek kialakítását, azáltal, hogy támogatja a közösségeket a változásokat elősegítő közös cselekvés melletti elköteleződésben.

---

¹**Közösség** alatt egy adott szomszédságban élő, vagy közös identitással, illetve érdeklődéssel rendelkező embereket értünk.

Értékek és folyamatok

A közösségfejlesztést mindig is az értékek és elköteleződések sora formálta. Ez az értékalapúság fontos azoknak az embereknek és helyeknek a megválasztásakor, akikkel és ahol a közösségfejlesztő erőfeszítések összpontosulnak, és fontos a választott megközelítési mód és az elérni kívánt eredmények meghatározásában is. A közösségfejlesztés központi értékei egyre erősödően a társadalmi igazságossághoz kapcsolódnak. Ez egy olyan társadalomért való munkálkodást jelent, melyben az emberi jogokat tevőlegesen is elismerik, s a társadalom fellép az elnyomás, a diszkrimináció és a kirekesztés minden formája ellen, ideértve a nők hátrányos megkülönböztetését is. A közösségi tanulás, a képessé tétel, a részvétel, az aktív állampolgárság, az együttes/közösségi döntéshozatal és az esélyegyenlőség érdekében való cselekvés alapelveinek megfogalmazása és alkalmazása által a közösségfejlesztés a folyamatos elemzés, cselekvés, reflexió és tanulás részvételen alapuló és dinamikus folyamata. A közösségfejlesztés a társadalmi igazságosság strukturált és koordinált módon működő katalizátoraként cselekszik, az értékein alapuló gyakorlat iránt elköteleződve, egy sor olyan folyamaton keresztül, melyek a következőket tartalmazzák:

- > **Közösségi tanulás:** az emberek a környezetükre adott kritikus reflexiók, valamint a közös fellépés, a szolidaritás és támogatás építése során szerzett tapasztalataikon keresztül tanulnak és erősítik önbizalmukat, amelyek a közös szempontokra helyezik a hangsúlyt.
- > **Képessé tétel** ott történik, ahol a közösségek, a változás elősegítésére, együttesen fejlesztik erőiket: növelik tudatosságukat, kritikai elemzéseken, a képességek és tudások fejlesztésén és megosztásán keresztül, annak érdekében, hogy növeljék kapacitásukat az aktív bevonódásra, a saját marginalizációjuk okaival és következményeivel való szembenézésre.
- > **A valódi részvétel** alapvető fontosságú az **aktív állampolgárság** területén, mely arra a meggyőződésre épül, hogy a közösségek és a társadalom egészének egészsége erősödik azáltal, hogy a nők és a

férfiak motiváltak és képesek az életüket érintő döntésekbe való beleszólásra. Ezt a részvételt akadályozó korlátok lebontásával és a társadalmi kirekesztettség, marginalizációtól és diszkriminációtól sújtott csoportoknak a döntéshozatalba, a tervezésbe és a cselekvésbe való bevonásának elősegítésével érhetjük el. Ez azáltal valósul meg, hogy a megélt tapasztalatok megosztásának és a különböző vélemények megjelenésének terei és lehetőségei jönnek létre a helyitől a globális szintig.

- > **A közös eredmények érdekében végzett közös cselekvés** olyan közösségek sajátja, melyek elemzik saját közösségük körülményeit, azonosítják a legsürgetőbb szükségleteket és ügyeket, s ezekre közösségi cselekvéssel kereszttul adnak választ. A hangsúly inkább a *közösség mint egész* érdekében elért közösségi eredményeken van, semmint egyszerűen az egyéni fejlődésen. Ez a más csoportokkal, szervezetekkel és intézményekkel való szolidaritás fejlesztését kívánja meg szövetségek építésén keresztül, a legsürgetőbb közösségi célok megvalósítása, valamint a másoktól tanulás érdekében, nemzeti, vagy globális szinten.
- > Az **egyenjogúságra irányuló erőfeszítések** azoknak az egyéni attitűdöknek, intézményi és társadalmi eljárásoknak a megváltoztatására irányulnak, amelyek a nők és férfiak képesség, kor, nem, családi állapot, társadalmi-gazdasági státusz, nemzetiség, bőrszín, etnikai hovatartozás, szexuális orientáció vagy vallási hovatartozás miatti diszkriminációját és marginalizációját eredményezik.

Módszerek

A közösségi munkások számos kipróbált és ellenőrzött mechanizmust használnak a közösségi elköteleződés, a döntéshozatal, valamint a közösségfejlesztési célokra, értékekre és folyamatokra épülő, általuk formált cselekvések terén. Ezek a közösségfejlesztés fent vázolt folyamatához kapcsolódnak. Az alábbiakban a közösségfejlesztési folyamatokban releváns módszereknek egy jelzesszerű listáját mutatjuk be:

- > Emberek összehozása közös tapasztalataik, illetve érdeklődésük mentén (pl. közösségi találkozások, érdekképviselő, fesztiválok és utcai rendezvények, művészeti és zenei tevékenységek).
- > A marginalizációjuk és kirekesztettségük alapját képező tényezők azonosítása és feltárása (pl. történet-dialógus, elnyomottak színháza, konfliktusoldás, -kezelés és -átalakítás, facilitáció, csoportmunka).
- > Tények feltárása és birtoklása, jövőkép kialakítása (pl. a közösség profiljának megrajzolását és szükségletelemzést is magába foglaló, közösség által vezetett kutatás, jövőműhely, fókuszcsoportok, közösségi találkozók).
- > Az önbizalom, a képességek fejlesztése, a megértés erősítése (pl. közösségi oktatás és tanulás, támogatás, bátorítás, értékelés).
- > Mozgósítás és szerveződés, hálózatosodás és a láthatóság növelése (pl. stratégiai tervezés, közösségi csoportok kialakítása és támogatása, kommunikáció, együttműködések építése).
- > Cselekvés (pl. kampány, lobbizás, köztestületekben és politikai folyamatokban való elköteleződés, önkormányzati projektek, forrásteremtés).

Eredmények

Milyen változást hoz a közösségfejlesztés?

A közösségfejlesztés arra törekszik, hogy valódi és tartós változásokat generáljon a közösségek megélt tapasztalataiban azáltal, hogy a közösségek részt vesznek a saját szempontjaikra és érdekeikre irányuló elemzésekben és cselekvésekben. Az eredmények azok a változások és eltérések, melyek a megvalósult folyamat következményeként jönnek létre.

A közösségfejlesztés eredmény-fókuszú tevékenység, mégpedig a következő okok miatt. Először is, a közösség által elérni kívánt eredményekről szóló megegyezés egyszerű és világos bizonyítéka az adott közösség ambíciójának. Másodszor, ez a közösségi törekvés az az eredmény, mely köré a tevékenységek javasolhatók és tervezhetők – ez alapozza meg a tervezés stratégiai és fókuszált jellegét. S végül, ez a közösségi törekvés biztosítja az adott közösség saját, nem mások által

rákényszerített értékeinek és prioritásainak kifejeződését. A valódi és tartós közösségi eredmények elérése az alábbiakat feltételezi:

- > maguk a közösségek képezik a tervezési és a változás érdekében végrehajtott cselekvési **folyamat** legbenső **lényegét**;
- > a közösségek tapasztalatai, **szempontjai** és érdekei központi szerepet töltenek be az elemzésben és a cselekvésben;
- > az egyenlőtlenséghez és a **társadalmi igazságtalansághoz** kapcsolódó témák **figyelmet kapnak**;
- > a **megközelítés részvételi szellemű**, mivel összehozza a közösségi és egyéni érdekeket a jövőbe való előretekintés, valamint a várt eredmények közös víziójának kialakítása érdekében,
- > **az elemzés**, buzdítás a tervezett eredmények és stratégia megvalósulását segítő vagy akadályozó erők és érdekek figyelembevételére: ösztönzés az eredmények elérését lehetővé tevő különböző utak számbavételére, a leghatékonyabb kombinációk kiválasztására;
- > a közösségfejlesztési feladat **áttekinthető** és **felelősségre vonható**;
- > tanulásra, cselekvésre, reflexióra és **folyamatos fejlődésre** irányul.

A közösségfejlesztés eredményei a különböző szinteken – közösségi, politikai és strukturális, valamint az ideológia és a kultúra szélesebb szintjein – megnyilvánuló változások. Valamennyi szint összefügg egymással. A szemléletmód átalakítása és a közösségek érdekeinek felismerése érdekében a közösségfejlesztés olyan eredmények elérésére törekszik, melyek az ügyek okait és következményeit egyaránt tekintetbe veszik. Az alábbiakban az e szinteken megjelenő eredmények néhány példáját mutatjuk be.

Közösségi szinten megjelenő eredmények

- > A közösségek életében történő konkrét fizikai változásokon keresztül javul **az emberek életminősége**; előrelépés következik be a foglalkoztatottsághoz való hozzáférésben; új közösségi szolgáltatások, helyek, tevékenységek kialakulásban, a szolgáltatásokhoz való könnyebb hozzáférésben.

- > A közösségi cselekvésekbe bekapcsolódó emberek száma növekedésének köszönhetően erősödik a **közösségi irányítás**; az emberek magabiztosabb válnak, megnő a kritikai tudatosságuk; a képességeket és tudásokat megosztják és fejlesztik; a közösségek szervezettebbek, tevékenyebbek és hajlamosabbak a civil társadalom és a döntéshozatal arénaiban megvalósuló részvételre.
- > Erősödő **közösségi kapacitás**, ami azt jelenti, hogy a közösségek proaktívak (tehát előrelátóan cselekvők) és rugalmasak; lehetőség van a véleménykülönbségre; cselekvési és fejlesztési tervek készülnek és ezeket hatékonyan végre is hajtják.
- > A közösségi tapasztalat egészében megjelenő változások: a közösségek felismerik a közös problémákat és közös célokat fogalmazznak meg; az emberekben erősödik egy olyan térbe való tartozás érzése, ahol erős kölcsönös bizalom és szolidaritás működik; az emberekben erősödik a tulajdonosi tudat, s a döntéseket közösen hozzák meg; a közösségek befogadóak és képesek a konfliktusok kezelésére; a közösségek vállalkozó szemléletűek, megnőnek kapacitásaik a források odavonzására vagy generálására.

Politikai, strukturális és kormányzati szinten megjelenő eredmények

- > Közösségi hálózatok és partnerségek ott jönnek létre, ahol a megerősödő szövetségek közös érdekeket fejeznek ki.
- > A közösségek résztvevői a helyi, nemzeti és európai szintű döntéshozatalnak.
- > A közösségek a helyi, nemzeti és európai szintű döntéshozatalban képesek érdekeik és befolyásuk érvényesítésére.
- > A döntéshozók napirendjén közösségi témák jelennek meg.
- > A közösségek támogatást kapnak saját megoldásaik tervezésében és kontrolljában.
- > A helyi, nemzeti és európai szintű politikában és gyakorlatban láthatóvá válnak a marginalizálódott közösségeket előnyösen érintő változások.
- > A marginalizálódott közösségeket előnyösen érintő változások jól kimutathatók a helyi, nemzeti és európai szintű jogalkotásban.

A politikát és a jogalkotást formáló közös nézetekben, fogalomrendszerben és gondolkodásban megjelenő eredmények

- > A döntéshozók tájékozottak a marginalizálódott és kisebbségi csoportok ügyeiben, s megértéssel közelednek azokhoz.
- > A közintézmények munkatársai jól informáltak és megértő hozzáállást tanúsítanak a marginalizálódott és kisebbségi csoportok iránt.
- > A döntéshozatal magától értetődően átlátható.
- > A szolgáltatások és az intézményi struktúrák hatékonyan reagálnak a közösségek igényeire.
- > A részvétel terei a valódi részvételt, a döntéshozatalban a marginalizálódott és kisebbségi csoportokkal való hatalommegosztást mutatják.

A Közösségfejlesztés Európai Hálózata [EuCDN European Community Development Network]

A korábban az Egyesített Európai Iroda a Társadalmi Fejlődésért (CEBSD Combined European Bureau for Social Development) nevet viselő EuCDN tagjai nemzeti szintű bolgár, cseh, flamand belga, ír, katalán, lengyel, magyar, norvég, román, svéd és skót közösségfejlesztő szervezetek.

Noha Európa egy „tehető demokrácia”, ahol elvileg mindenki számára garantáltak az alapvető emberi jogok, a valóság azt mutatja, hogy még mindig vannak kirekesztett embertársaink. Az EuCDN a

bevonás, a részvétel, valamint a demokrácia érdekében dolgozik Európában a fenntartható közösségfejlesztés terjesztése és fejlesztése által:

- > támogatást nyújt az állampolgárok, szakemberek és politikusok számára Európa különböző országaiban;
- > erőfeszítéseket tesz a közösségi és részvételi demokrácia talaján működő Európa kialakításáért;
- > segíti az európai civil társadalom építését.

E küldetés megvalósítása érdekében az EuCDN az európai valóságot formáló folyamatokat kíván megvalósítani. E kereteken belül az alábbi tevékenységeket folytatja:

- > kutatások, vizsgálatok – nemzeti és nemzetközi szinten;
- > intézményi fejlesztések ösztönzése;
- > a társadalmi fejlődésről szóló politikai diskurzusokban való részvétel;
- > jó gyakorlatok bemutatása, széles körben hozzáférhető tanulmányokban, az eredmények terjesztése;
- > valamennyi lehetséges jogi eszköz alkalmazása a közösségfejlesztés céljainak elérése érdekében.

Fordította Farkas Gabriella

KÉT ESETTANULMÁNY az EuCDN kiadványból

A továbbiakban két esettanulmányt, egy lengyelt és egy magyart mutatunk be, amelyek az European Community Development Network (korábban CEBS) 2012–2013-ban zajló „Közösségfejlesztés Európában – közös keretrendszer és egyetértés felé” (Community Development in Europe. Towards a Common Framework and Understanding) projektje zárójelentésében jelentek meg. A teljes jelentés angolul [itt](#) olvasható.

A 2015-ös számokban folytatni szeretnénk további európai esettanulmányok bemutatását, mindez azonban önkéntes fordítói kapacitásunk függvénye. *A szerk.*

Paweł Jordan: Czeszochowa, Lengyelország – A Limanowski utca felélesztése

Paweł Jordan

Ez a példa egy sokarcú kihívással szembenező közösségben végzett munkát mutat be. A feladat Czeszochowa város Raków kerületében a Limanowski utca lakosainak mobilizálása volt annak érdekében, hogy javítsanak lakókörnyezetük életfeltételein. A munka 2011 és 2013 között zajlott egy „A jóllét és a társadalmi integráció szabványainak meghatározása és kifejlesztése” című, az Európai Unió által

társfinanszírozott projekt keretében, és amelyet egy országos, a helyi közösségek aktivitását és fejlesztését kezdeményező oktatási civil szervezet – a [CAL](#) Egyesület – támogatott oktatási és konzultációs tevékenységeivel.

A Limanowski utca 47. és 49. számú házának közössége, mintegy 500 lakó, egyfajta „szegénytelepnek” tekinthető. Jellemző problémák a tartós munkanélküliség, az alkoholfüggőség, a családon belüli erőszak és az alacsony iskolázottság. Ez a város egyik legveszélyesebb területe, ahol a legtöbb rendőrségi beavatkozás történik. A közintézmények képviselői, a társasház-kezelők, a rendőrség gyakran arra az álláspontra helyezkedik, hogy „itt nem érdemes semmit sem tenni, kidobott pénz, idő és energia, az itt élő emberek úgyis mindent tönkretesznek és nem törődnek semmivel”. Az érintett lakók saját erejükből nem tudnak közös megoldásokat találni a problémákra, és a külső környezet negatív

hozzáállása, illetve a korábbi kudarcok miatt olyan tevékenységeket sem képesek kezdeményezni, amelyek a partnerségen, az együttműködésen vagy az intézményközi összefogáson alapulnának. A folyamatosan zajló lakosságcsere miatt az itt élők láthatóan nem igazán elkötelezettek egymás vagy a közösség iránt, és emiatt a gyengék vagy szükségét szenvedők iránti szolidaritás sem jellemző. Az a kisebbség, amely régebb óta a területen lakik, összetart, míg a más településrészekről kilakoltatott újonnan érkezők leginkább az alkohol felé fordulnak. Mindezek miatt választották ezt a városrészt a közösségi munka helyszínéül.

Célok

A Czeszochowai Városi Szociális Segítő Központ közösségfejlesztői által felvállalt tevékenységek célja, hogy a lakókat segítse a közösség legégetőbb problémáinak megoldásában.

Módszerek és eszközök

A közösségben elvégzett munka a kezdetektől a lakók és a partnerek együttműködésén alapult. Akciókutatási módszerek segítségével elkészült egy diagnózis egy 80 kiválasztott személyből álló csoporttal. A tanulmány arra vezetett, hogy fel kell mérni a Limanowski utca 47. és 49. lakóközösségének erőforrásait és szükségleteit. A közösségfejlesztők tevékenységét helyi partnerek támogatták. Több mint egy tucat fontosabb intézmény és szervezet jelezte azon szándékát, hogy aláírjon egy partnerségi megállapodást, majd folyamatos támogassa a kezdeményezéseket.

A legfontosabb kihívás az volt, hogy miként lehet bevonni a lakókat és rábírní őket az együttműködésre. A közösség tagjai eleinte igen óvatosak voltak, és nem igen hittek abban, hogy meg tudják változtatni életüket, környezetüket. A közösségfejlesztők csak lassan, több lépésben tudták elnyerni a bizalmukat, miközben találkozókat szerveztek, személyes vitákat vezettek le, illetve műhelymunkák keretében oktatást, szemléletformálást végeztek. Kezdetben a lakók környezetük rendbetételében, kitarításában vettek részt, melynek során eszközeik

megosztásával segítették egymást. Emellett kitisztították a közös teret is, amely tevékenységben mintegy 60-an vettek részt. Majd vendéglátóként közösségi eseményeket is szerveztek, együtt végezve az előkészületeket: elrendezték és kidekorálták a teret, enivalót készítettek, felügyelték a területet, szervezőként, ügyelőként és takarítóként is közreműködtek.

Később a közösségi tér megtervezésében és az udvar átalakításának műveleteiben is aktívak voltak. Felállítottak egy strand-röplabda pályát, virágokat ültettek, kitisztították a homokozót, új padokat és szemeteseket telepítettek és felújítottak számos lépcsőházat. A lakók elkezdtek kommunikálni és ezzel együtt barátságosabbak is lettek egymással, a közös munkának köszönhetően pedig az egyes lépcsőházak és bejáratok lakói közötti elszigetelődés is elkezdett feloldódni. A biztonságérzet javult, amit a rendőrségi statisztikák is tükröznek. Az alkoholt árusító boltok száma is csökkent. Mindezek mellett sikerült használatba venni egy ingatlant, ahol azóta a közösségi klub működik, s amelynek felújításában és dekorálásában a lakók is részt vettek. A klub háromszor egy héten kínál elfoglaltságokat gyerekeknek és kamaszoknak három önkéntes munkaerő segítségével. A nyári szünetben rekreációs tevékenységeket, cirkuszlátogatást és angolórákat szerveztek. A második évben a klub már az iskolai házi feladatok megoldásában is segített, kézműves foglalkozásokat, felolvasó délutánokat, zene és mozgásórákat kínál. 2013 februárjától emellett a nyugdíjas korosztály számára is találkozóhelyül szolgál, műhelytalálkozókon, kulturális és oktatási eseményekben vesz részt.

Eredmények

A fejlesztők két éves munkája során a közös tevékenységekben való részvétel iránt érdeklődő lakosok száma lassan emelkedett, és a már lezajlott tevékenységek javították a lakók közti kommunikációt és az együttműködési készségeket. A kapcsolat a különböző helyi intézményekkel – különös tekintettel a város lakásosztályára – új alapokra helyeződött. Egy helyi közösségfejlesztési bizottság kinevezése pozitív reakciót váltott ki mind a lakókból, mind a partnerekből és a

környéken működő intézményekből. Az emberek motiváltak a cselekvésre, megváltozott a szociális munkával kapcsolatos tudatosságuk és hozzáállásuk, és érzékenyvé váltak a közösség tagjainak szükségleteire. A beavatkozás megmutatta, hogy alapvetően pénzügyi források nélkül, de szakmai támogatással, elkötelezetten és bizalommal a látszólag lehetetlent is el lehet érni. Jelenleg 6 ember dolgozik a czestochowai Szociális Segítő Központ helyi közösségfejlesztési csapatában, akik támogatják és mobilizálják az embereket közösségük megváltoztatása érdekében.

Paweł Jordan
pawel@boris.org.pl
Fordította Sain Mátyás

Sélley Andrea TÉRerő Közösségi cselekvések beindítása lakótelepi környezetben, Észak-Magyarországon

Sélley Andrea

Ez az esettanulmány 2013 végén készült az EuCDN projektzáró [kiadványához](#). Az avasi fejlesztésben azóta több újabb fejlemény is történt, amelyekről e lap hasábjain később bizonyára beszámolnak majd a helyi közösségfejlesztők. *A szerk.*

Környezet

A Dialóg Egyesület 2002-től folytat közösségfejlesztő tevékenységet. Az egyesület célja az észak-magyarországi, valamint a határon átnyúló magyarlakta területek településeinek, kistérségeinek fejlesztése a társadalmi innováció erősítése érdekében, közösségfejlesztéssel. Misszióink a helyi társadalom erősítése, az életminőség javítása az ott élők

erőforrásainak bevonásával és a helyi lakosság érdekérvényesítő képességének és a helyi nyilvánosság fejlesztésével.

Az Avas lakótelepen, Miskolc harmincezres városrészében 2010-től dolgozunk, fokozatosan kialakuló szakmai stratégia mentén. Először a helyi intézményekkel való kapcsolatfelvétellel indult a terület megismerése, majd fiatalok bevonásával kezdtünk el alkalmanként társadalmi akciókat szervezni. A lakosokkal szomszédsági közösségfejlesztő munkában dolgozunk, amelyet a Svájci–Magyar Civil Alap finanszíroz.

A TĒRerő programban a közösségfejlesztés eszközeivel dolgozunk a helyi lakosság aktivizálásáért egy olyan lakótelepi városrészben, ahol jellemző a panelházakban az elszigetelődés, gyakoriak az együttélési problémák, illetve nagyon kevés a közösségi kezdeményezés. Ez idáig hiányzott ezek támogatása s eddig nem volt kialakítva a számukra rendelkezésre álló közösségi tér sem.

Cél

A TĒRerő-program hosszú távú célja az, hogy az Avason élő embereket, családokat képessé tegye olyan önsegítő, önkéntes mozgalomba való bekapcsolódásra, amin keresztül bizonyos társadalmi feladatok megoldhatók, helyi problémák kezelhetőek.

A szomszédsági munkában a rövid távú cél az, hogy a lakók között néhány ember – akik a jövőben közösségi munkássá válhatnak –, elköteleződjön a helyi ügyek iránt, kezdeményezővé váljon a közösség problémáinak megoldásában, s később tudja a többi lakót is mozgósítani. A további események és közösségi alapú programok generálásához célunk egy olyan közösségi tér beindítása, amely a helyi aktív közösségi lakosok és közösségi munkások önszerveződési tere lehet.

Hosszabb távú célunk továbbá az, hogy a közösségfejlesztő folyamatnak köszönhetően a szomszédságok között is összefogás alakuljon ki, amely végül szomszédsági tanácsná alakulhat.

Értékek és alapelvek

Az avasi szomszédsági közösségfejlesztő munka során helyi problémák oldódnak meg a szomszédsági közösségek cselekvései által: azaz a részvétel és az elköteleződés kerül előtérbe, valamint a kölcsönösség mint érték. Mivel a hozzájárulás elvére épülő közösségi tér elsősorban a közösségek kapacitásaira és a bennük rejlő lehetőségekre épít. Mindkét esetben a közösségi irányítás a meghatározó. A hátrányos helyzettel küzdő városrészi közösségek ezáltal megerősödve tudnak szembenézni az esélyegyenlőség, valamint a társadalmi és gazdasági igazságosság égető kérdéseivel.

A közös programok során kialakuló egymáshoz tartozás, a lassan kialakuló kölcsönös nyitottság és egymás felé fordulás nem öncélú: előkészíti a résztvevők közös célért kitűzött együttműködését és megalapozza az autentikus cselekvés során elért eredményeiket.

Csak fokozatosan sajátítható el az a készség, amelynek során kialakul a társadalmi és civil felelősségvállalás. A közösségi beszélgetések megtanítják elfogadni a másikat, és érvényre jutathatja a közös célhoz vezető szempontokat.

Megközelítések, módszerek és eszközök

2013 májusától kezdődően összesen tíz lakótelepi szomszédságban indult bevonó jellegű igényfelmérés, kérdőíves módszerrel. Ennek célja a személyközi kapcsolatok fokozatos kialakítása mellett az ösztönzés volt. A lekérdezés azonban nem valósult meg teljes-körüln, mert olyan nagymértékű a településrész lakosságának elszigetelődése, hogy az igencsak megnehezítette az egyes személyekhez való eljutást. Olyan nagy hátrányokkal küzdő emberek, családok élnek itt, akik életviteli szükségleteik miatt, egyelőre úgy tűnt, nem tudják felismerni a lehetőséget a közösségi munkában.

Az is láthatóvá vált a kérdőívezés során, hogy az itt élők mentálisan is elgyengültek, s gyakori, hogy alig tudnak kapcsolatot teremteni. Ezért meghatározó módszerré vált a későbbiekben, hogy a hátrányos helyzet miatt a szociális igényekhez kapcsolódó outreach (megkereső, utána nyúló) csoportos mentális gondozást kezdtünk el, illetve ezzel párhuzamosan a csoportokban megjelenő helyi tudásokra épített

tematikus klubokat indítottunk. Így nőtte ki magát a Kézműves klub, ami különösen azért siker, mert közösségi alapon, azaz öntevékenyen szerveződött. Ilyen klub és önképző csoportok támogatásával vágunk neki a jövőben beinduló közösségi tér közösségi alapú megszervezésének.

Nem csak a saját szomszédsági ügyeik melletti elköteleződésére bízattuk az embereket, hanem tágabb környezetük közös ügyeire is szervezünk közösségi cselekvéseket: ez a közösségi cselekvések – akcióval megközelítés. Egyik legaktívabb és leglátványosabb akcióként említhető az országos és nemzetközi Állampolgári Részvétel Hetéhez kapcsolt TÉRerő-nap. Az akció első napján a szociális intézmény előtti lépcsőt közösen festettük le a helybeliekkel és az önkéntesekkel. A közös festést megelőzte egy kisebb kampány, amely során a Kézműves klubba járókkal megterveztünk három lehetséges lépcső fókuszú street design-t. Közösségi oldalon lehetett szavazni arra, hogy melyik az a motívum, amelyik az embereknek a leginkább tetszik.

Ilyen lett – avasi lépcsőfestés

Másnap, a TÉRerő-napon, az újonnan festett lépcső mellett Információs sátrat állítottunk fel. Itt többféle kérdőívet tölthettek ki az érdeklődők: egyrészt a TÉRerő-projekt kérdőívét, ami közösségi munkára biztat, másrészt az Állampolgári Részvétel Hetéhez szorosan kapcsolódó országos közbizalmi kérdőívét. A gyerekeket az Avasi Ifi Csoport várta különféle játékokkal; partnerünk, a Holdam Egyesület is bemutatkozott foglalkozásaival: a női kör tagjai a gyermekek mellett az anyaság kiteljesedését helyezik középpontba. Aznap megtartottuk első Párbeszédkörünket is, melynek során a helyi közösségi kezdeményezésekről beszélgettünk az avasiakkal. Az avasi Panel Levél legújabb, 4. számát is bemutattuk, ami a helyi nyilvánosságot hivatott erősíteni, majd a „Miénk a TÉR!” nyári alkotótáborban született kisfilmeket vetítettük az érdeklődőknek. A színesre festett lépcső mintegy hivatalos átadásaként a gyerekekkel együtt énekeltünk egy népszerű ifjú popszáttal.

A programok idején az avasi kézműves-klubos önkénteseinknek kiállítási lehetőséget biztosítottunk. A klub tagjai máshol is kitartóan keresték a nyilvános bemutatkozási lehetőséget, így később az Adventi kézműves vásárolásban is próbára tették magukat, s mivel az első termékeiket gyorsan el is adták a helyieknek, lendülettel folytatták a klubozást az új évben is.

A közösségi akciók és a közösségi alapon működő közösségi tér kialakítása mellett a program további jellegzetes megközelítése a szakmaközi gondolkodásra való törekvés. Az önkormányzati szociális városrehabilitációs program keretében felújításra váró közösségi tér működtetője a szociális intézmény. Ennek a térnek a felújítása ugyan még nem valósult meg, így hivatalosan még nem nyílt meg, ezért az egyesület sok lobbimunka hatására kapott helyet a jelenlétre: együttműködési megállapodásban sikerült rögzíteni a térhasználatot az avasi közösségfejlesztési munkában. Fontos kiemelni a városrészi szociális intézménnyel alakuló szakmaközi kapcsolatot is.

A városrészben megjelenő problémákra, állami alapfeladatot ellátva, egyedül a szociális intézmények reagálnak, amelyek nagy kliensszámmal dolgoznak, ezért túlterheltek. Az egyéni esetkezelésekre tudnak koncentrálni, az említett közösségi tér működtetésére nincs sok

kapacitásuk. A közösségi térben van esély arra, hogy a két szakmai csoport egymás mellett, párhuzamosan dolgozzon, s a szociális szakmai terület és a közösségfejlesztés között lassan megérjen a párbeszéd. Ez jelenleg alkalmankénti esetkonzultációk és közös szakmai fórumok szervezésében jelenik meg.

Végül ki kell emelni, hogy a több éves folyamatban mindig bevonásra kerülnek önkéntesek, gyakorlatukat teljesítő egyetemisták, a szakma iránt érdeklődő gyakorlók, közösségi szolgálatukat teljesítő középiskolai diákok és legújabban – a közpolitikai tendenciákat kiaknázva – kulturális közfoglalkoztatási feladat keretében foglalkoztatható közösségi munkások. Elmondható, hogy egy civil

szervezet, amelynek nincs kapacitása egy-egy terepen a folyamatos jelenlétre, e lehetőségekkel élve eredményeket tud elérni. Nagy energiát és odafigyelést igényel ugyan az együttműködés e rövidebb-hosszabb ideig elkötelezett kisebb-nagyobb csoportokkal, de ezzel tudjuk hatékonyabb jelenléttel céljainkat elérni.

Az Avasi Kézműves Klub termékei

Eredmények

A szomszédsági közösségfejlesztés helyi értékeit, helyi problémákat azonosított a jól körülhatárolt szomszédságokban, és összegyűjtésre kerültek azok az ötletek, amelyek egy helyi cselekvés tervezési alapjai lesznek. Felszínre kerültek felajánlások, helyi tudások és képességek, amelyek egy közösségi alapon működő közösségi térbe bevonhatók, működtethetők.

Eddig 150–200 közötti kérdőív adatai kerültek feldolgozásra online formában, amelyek a tíz szomszédsági problémalista alapjait képezik és segítik az egész városrész helyzetelemzését, illetve az azokra reflektáló cselekvési tervek elkészítését. E problémalistákra épülnek a közösségi cselekvések és akciók is, amelyek aktivizálják a helyi lakókat. A fent bemutatott első akció kétszáz embert mozgatót meg.

A fiatalok toborzása folyamatos a helyi középiskolákban. A Jezsuita Gimnáziumban és az Avasi Gimnáziumban elindult a közösségi szolgálatosok felkészítő képzése, s eddig több mint 8 osztályban történt szemléletformáló tréning, aminek eredményeként 20 diák jelezte, hogy bekapcsolódik a közösségi cselekvésekbe.

A szakmaközi és intézményközi törekvéseinknek eddig négy hivatalos együttműködési megállapodás az eredménye. Megindul a párbeszéd a társszakmákkal is, s kezd kialakulni a közös műhelymunka lehetősége és formái.

A szomszédságokban aktív emberek – közösségi munkás jelöltek – közösségi kompetenciafejlesztése folyamatos, hat embert sikerült kiválasztani és bevonni az együttműködésbe.

Közösségi alapú szolgáltatások közül eddig 4 klub indult be: Avasi ifjúsági klub, Családi sportklub, Kézműves klub, Anya-klub. s szerveződik továbbá az Avasi történelmi klub és a Kölyökklub. Mentális gondozás keretében egyéni (alacsony küszöbű outreach programként) 5 fő gondozása és 2 csoportos életvezetési klub valósult meg. A klubozás a közösségi eredmények mellett bizonyíthatóan pozitív egyéni életviteli eredményekhez is vezet. Nemcsak önismeretben és önbizalomban fejlődnek sokat a klubozó helyi emberek, hanem együttműködési készségekben és értékes tudásuk átadásában is.

A közéletre való fogékonyság beindítása jelenti számunkra a legnagyobb kihívást. A helyi szomszédsági ügyekhez már könnyebben – többnyire a problémákra reagálva – kapcsolódnak a helyi emberek, viszont még hosszú az út odáig, hogy tágabb környezetükhöz is aktívan viszonyuljanak.

Sélley Andrea [Dialóg](#) Egyesület, Miskolc

Csabai Lucia

A virágzó izlandi e-demokrácia

Az EGT/Norvég Civil Támogatási Alap ösztöndíjas programjának keretében megvalósuló tanulmányutam célját képezte a Reykjavíkban működő hatékony, partneri alapon működő, alulról szerveződő online közösségi tervezés folyamatába való betekintés, ennek közvetlen megtapasztalása. Úgy véltem, fontos szakmai tapasztalatot nyújthat küldő szervezetem, a Közösségfejlesztők Egyesülete és a magam számára is egy valóban működő e-demokrácia folyamatának megismerése, s az ennek létrejöttéhez szükséges módszertani elemek tanulmányozása.

Fogadó szervezetem, a *Citizens Foundation* (Állampolgári Alapítvány) világszerte támogat hasonló együttműködések, így módon nem csupán Reykjavík és ennek révén Izland példáját ismerhettem meg, hanem többek között a már kialakult balkáni projekteket is. Mindez egy komplex rálátást biztosított számomra, mely kiegészült egy széles körű kapcsolati háló kiépülésével. A következőkben a virágzó izlandi demokrácia online formáinak ismertetésére vállalkozom.

A SZERVEZET JÓ GYAKORLATÁNAK BEMUTATÁSA

A *Citizens Foundation* küldetése, hogy egy olyan kommunikációs felületet hozzon létre, melyek megteremtik a lehetőséget az állampolgári lét minél szélesebb gyakorlására.

Gunnar *Grímsson* és Róbert *Bjarnason* 2008 óta üzemeltetik és fejlesztik a *Your Priorities* (A te prioritásod/elsőbbiséged) online [szoftvert](#), amely hozzájárult az állampolgári részvétel erősödéséhez. Ennek eredményeképpen 2011-ben elnyerték a *European e-Democracy Awards*-díjat.

A *Your Priorities*-re épülő izlandi e-demokrácia modell

A *Citizens Foundation* munkásságának kezdete 2008-ra tehető, mely év méltán nevezetes az izlandi demokrácia történetében. Az ekkorra kiteljesedő pénzügyi válság hatására a politikai szféra bizalmi indexe a legmélyebbre süllyedt. Az izlandi civil társadalom, kihasználva a válságállapotot, változást idézett elő a demokrácia fejlődésében, s az összefogás kulcsfontosságú alakjai között tevékenykedett Róbert *Bjarnason* és Gunnar *Grímsson*, a *Citizens Foundation* két munkatársa is. Ismerve az e-demokrácia külföldi hagyományát, kialakítottak egy, a részvételi döntéshozatalra alkalmas online felületet, mely alkalmazás azóta a *Your Priorities* néven vált ismertté.

A demokrácia fejlesztésének lehetőségeit keresve, a súlyos pénzügyi, valamint az ezzel együtt járó, az állampolgároknak elhatalmasodó bizalmi válságban, a *Citizens Foundation* munkatársai úgy érezték: megérett az idő egy alulról jövő kezdeményezés életre keltésére. E helyzetfelismeréstől inspirálva indították útjára 2009-ben első, a részvételi demokrácia módszerére épülő programjukat, melyet *Shadow Parliament*nek (árnyékparlamentnek) neveztek el, célja pedig egy, a városi tanács működésével párhuzamos, árnyékszavazásnak teret adó, az állampolgárok számára kialakított online kommunikációs felület megalkotása volt, melyen keresztül az állampolgárok lehetőséget kaptak véleményük közösségi megosztására. Előfeltevésük, miszerint a válság

elhatalmasodására reagálva, az emberek nagy számban igénybe veszik majd ezt a lehetőséget, és ezen keresztül hangot adnak véleményüknek, ekkor még nem igazolódott be. A reykjavíki állampolgárok a vártnál csekélyebb számban csatlakoztak az első kezdeményezéshez. Ennek következtében ismerték fel, hogy valódi hatás és széles körű részvétel elérésére egy komplexebb módszer kidolgozása szükséges, s nem elégséges egy pusztán egyoldalú, online kezdeményezés elindítása. Így, bár 2008-ban teljes mértékben civil összefogásként indult munkásságuk, egy évvel az árnyékkormány kisebb-nagyobb sikerrel járó működtetésének megkezdése után, 2010-ben úgy döntöttek, hogy teret adnak a politikai szférának is, s megpróbálnak egy mindkét fél számára alkalmas együttműködési platformot kialakítani.

2010 tavaszán kezdték meg a tárgyalásokat a politikai pártokkal, s két héttel a reykjavíki helyi választások előtt, megnyitották az immáron erre a koncepcióra kialakított *Better Reykjavík* (Betri Reykjavík – Jobb Reykjavík) elnevezésű online felületet a politikai pártok számára is, hogy érdemi párbeszédet kezdeményezhessenek az állampolgárokkal. A *Citizens Foundation* második, alulról építkező civil kezdeményezése tehát a *Better Reykjavík*, mely lényegében véve az árnyékkormány intézményesült formájává kezdett válni. Az együttműködési lehetőséget minden párt számára felajánlották, azonban csupán a *Legjobb Párt* (The Best Party) elnevezésű viccpárt tartotta fontosnak a kampány utolsó időszakában, hogy az elektronikus demokrácia ezen formáját alkalmazzák. Arra azonban senki sem gondolt, hogy mindez hozzásegíti őket a fennálló politikai rendszer átalakításához. A városi tanács 15 helyéből 6-ot szerzett meg 2010-ben a *Legjobb Párt*, s egyúttal Jón Gnarr (színész, humorista) a viccpárt jelöltjeként lett a polgármestere Izland fővárosának, melyet lényegében a városi tanács irányít. Tagjait a 18 év feletti, regisztrált reykjavíki lakosok közvetlen módon választják. A négyéves mandátum 2014-ben zárult le, minek következtében egy teljes ciklust megélt e-demokráciagyakorlat tapasztalatait birtokolja a szervezet. A *Citizens Foundation* ugyanis 2011 óta hivatalosan is tagja annak a városi fejlesztési műhelynek, amelyet a részvételi demokrácia koordinálására hoztak létre. 2014 szeptemberében kötötték meg a következő ciklusra vonatkozó szerződést, egy új együttműködési

megállapodás alapján, az előző évek tapasztalataira építve. A *Citizens Foundation* tevékenysége alapvetően tehát a *Your Priorities* szoftverre épül, amely 2008-as fejlesztése óta több változáson is átesett, valamint számos adaptációt ért meg a világ különböző pontjain.

A közösségi tervezés folyamata a *Your Priorities* által

A *Your Priorities*-szoftver egy olyan nyílt hozzáférésű online közösségi felület, ahol az állampolgárok által képviselt ötletek és prioritások nyilvánosságot nyerhetnek. Egyszerű használata, világos kezelhetősége révén könnyen elérhető mindenki számára. A felülete letisztult, ami elősegíti a gyakorlati alkalmazását, s egyben teret szolgáltat arra, hogy az adott közösség a saját szimbolikáját, nyelvezetét használva adaptálja.

Működése kétfajta részvételi lehetőséget kínál fel. A regisztrációt követően egyrészt az egyéni javaslatok artikulációját teszi lehetővé, másrészt pedig a már meglévő ötletek közvetlen véleményezésére nyílik tér. Ennek révén kialakul a közösség által leginkább támogatott ötletek jegyzéke, mely világos és átlátható módon közvetíti a nyilvánosság felé a közösségi döntés eredményét (rangsorolva az egyes megosztásokat). Az online felület alkalmazása során tehát lehetőség nyílik a javaslatok, innovációk rendszerezésére, egy közös nyelv kialakítása által.

Az állampolgárok egy adott kereten, témán belül ötleteket oszthatnak meg egymással, függetlenül attól, hogy egy játék közösségi létrehozásáról, iskolai kirándulások tervezéséről, egy szervezeten belüli munkafolyamat megtervezéséről, vagy éppen az állami pénzek közösségi elosztásáról van szó. Az első lépés minden esetben a *Your Priorities*-felület egyéni aktiválása, s ezután különböző, mindenki számára érthető és releváns kategóriák létrehozása, melyeken belül lehetőség nyílik az innovatív ötletek megosztására. Az ötletek rövid jellemzését követően további tér nyílik ezek megerősítésére vagy éppen felülbírálására, ami arra a kérdésre ad bővebb választ, hogy miért érdemes éppen azt támogatni vagy ellenezni. Ennek folyamán a szavazók között elindul egy nyílt, mindenki számára nyomon követhető párbeszéd, ahol az érvelés technikájának gyakorlása által lehetőséget teremtenek a saját nézőpontok érvényesítésére, nem utolsósorban

pedig az egyes vélemények megismerésére, valódi párbeszéd generálása által.

Kialakítása során törekedtek arra, hogy mindenki számára könnyen használható, egyszerűen kezelhető és átlátható legyen. Így aztán nem véletlen, hogy sikeresen alkalmazzák a világ minden táján. A *Your Priorities*-fejlesztés egyik legsikeresebb megvalósulása a *Better Reykjavík*-oldal.

Better Reykjavík – A részvételi döntéshozatal izlandi esete

A városi tanács, a *Citizens Foundation*nel kötött megállapodás eredményeképpen, kialakította a részvételi döntéshozatal izlandi mechanizmusát. A 2010-es választásokkal járó struktúraváltás következménye a részvételi demokrácia minőségi fejlődése, melynek egyik kézzel fogható példája a *Citizens Foundation*nel való partnerség gyümölcse. Az újjáépítkezés szerves velejárójaként szerették volna intenzívvé tenni az állampolgárok közötti kommunikációt, aminek eszköze a *Your Priorities* felülete lett. Ennek eredményeképpen 2011-ben indították el, immáron a városi tanács által támogatott programként, átalakított, intézményesült formában, a „*Better Reykjavík*-programot.

Az e-demokrácia módszerét alkalmazva, a részvételi döntéshozatal a városi tanács működésének szerves részévé vált. Ennek köszönhetően a *Citizens Foundation* a városi tanáccsal 2011 októbere óta áll partnerségben, s az alapítvány munkatársai egyúttal tagjai a városfejlesztési műhelynek is. Az együttműködés fenntarthatóságának tanúbizonyossága, hogy 2014 szeptemberében mindezt meghosszabbítva – egyúttal a szerződést megújítva – folytatják a civil–állami együttműködést. Ténylegesen is a városvezetés mindennapjainak része lett tehát ez a fajta online eszköz. Mindez illeszkedik Anwar Shah, a részvételi demokrácia egyik szakértőjének az elképzeléséhez, miszerint egy eredményes részvételi költségvetési folyamatot hosszú távra tervezünk, minimum 2–3 évre, elkerülve ezzel is a túlkapásokat, valamint az esetleges csalódásokat.

A 2010–2014-ig tartó együttműködés projektkoordinátora, Hilmar Magnússon, aki nem elhanyagolható módon emberi jogi aktivista

civilként, utódja pedig Unnur Margrét Arnardóttir, aki a következő ciklus részvételi demokrácia projekt koordinációjáért felelős.

A *Better Reykjavík* lényegében véve egy nonprofit platform, melyet Gunnar Grímsson és Róbert Bjarnason indított útjára, azonban működtetéséért 2011-től a mindenkori városi tanács a felelős. A civil kezdeményezésre létrehozott terület integrálódott a városi tanács működésébe, és a részvételi döntéshozatal eszközévé vált. A 2010-ben létrehozott terület kialakítása során a deliberatív és a részvételi demokrácia módszerét kombinálva, egyszersmind teret biztosítanak az állampolgárok számára, hogy nyilvánosan megosszák innovatív javaslataikat, véleményüket egy-egy ügy (témakör) mentén, ezúton is lehetőséget teremtve minden ember számára, hogy részt vegyen a politikai döntéshozatalban. Az állampolgárok nyomon követhetik a honlapon közzétett információkat, azonban tevételesen részt vállalni csak a regisztrációt követően tudnak, melyet elektronikus személyi igazolvánnyal lehet elvégezni, ezzel is elősegítve a honlap rendeltetészerű alkalmazását. A regisztrációt követően a tagok szabadon megoszthatják a közösség fejlődését szolgáló javaslataikat, melyet egy publikus felületen vitára bocsáthatnak: a javaslathoz véleményt fűzhetnek, és a fórumon tovább is beszélgethetnek a résztvevők. A javaslat megvitatásán túl lehetőség van szavazni is: támogatni vagy elvetni az adott ötletet (*like* és *dislike* funkcióval). Minden hónapban megvitatásra kerül a legtöbb támogatást nyert átlagosan 16 ötlet a városi tanács által, egy külön, erre a célra szervezett megbeszélés keretén belül, melynek köszönhetően az izlandi állampolgárok esélyt kapnak arra, hogy közvetlenül is részt vállaljanak a politikai döntéshozatalban.

A Better Neighbourhoods (Jobb szomszédságok) projekt

A *Better Reykjavík*-program részeként, erre épülve dolgozták ki a részvételi költségvetés rendszerét, melyet *Better Neighbourhood*-nak nevezték el. A reykjavíki részvételi költségvetés egy időszakos projekt, mely, a megvalósítást is számba véve minden esetben egy évet ölel fel. A városvezetés jóváhagyásával, évente 300 millió izlandi korona, vagyis körülbelül hatszáz millió forint sorsáról dönthetnek az állampolgárok az

erre kialakított szavazófelületen, amely a részét képezi az egész évben működő *Better Reykjavík* városfejlesztési programnak. Minden kerületnek külön részlege van, ahová belépve, az adott kerületben élő szomszédok tagjai közösen dönthetnek a megadott keretösszeg sorsáról. E folyamat több fázisban zajlik. A 2014-es, legutóbbi részvételi költségvetési folyamat a következő határidőket foglalta magában.

I. fázis: Ötletek, javaslatok közzé tétele a részvételi költségvetésre vonatkozóan

2013. november 30-tól volt esedékes az aktuális, 2014-es évre vonatkozó részvételi költségvetés tartalmát illető javaslatok, innovatív ötletek megosztása és lakossági megvitatása. 2013 decemberéig 500 egyéni ötletet regisztráltak az erre kialakított *Your Priorities* felületen. Az állampolgárok először tehát az ötleteiket, megvalósítandó újításainak a tervét oszthatják meg. Ez az időszak megadja annak a lehetőségét, hogy az állampolgárok javaslatot tegyenek: mire költsék a részvételi költségvetésre elkülönített állami keretösszeget.

II. fázis: A leg támogatottabb ötletek megvitatása a városfejlesztési műhely által

2013 decemberétől a legtöbb szavazatot elnyert reformjavaslatokról, amennyiben illeszkednek az aktuális városfejlesztési koncepcióhoz, a részvételi költségvetés lebonyolításáért felelős technikai stáb ülésénél követően költségvetés készül.

III. fázis: A szomszédági tanács javaslattétele

2014. február 1–14.-e között az elfogadott javaslatokat, a pénzügyi keretösszeget mellé rendelve, a szomszédági tanács tárgyalja. A szomszédági tanács tagjainak lehetősége van felülbírálni azt, és új javaslatot közzétenni, melyet újra továbbít az ezt koordináló műhelynek. Végső formában kerületenként 20 állampolgári javaslatot választanak ki, melyek, egy kidolgozott költségvetést hozzárendelve, alapját képezik majd a részvételi költségvetés szavazásának. Amíg tehát a 20 végső javaslatig eljutnak, többfordulós tanácskozás is végbemehet.

IV. fázis: Részvételi döntéshozatal – szavazás

A *Better Neighbourhoods* felületén létrehozott online szavazás a személyazonosság megadásával történik. A szavazás 2014-ben márciusra esett. Minden ember csak egyszer voksolhat, ám azt mindaddig szerkesztheti, míg le nem telik a szavazási idő. A leg támogatottabb ötletek pedig a megvalósítás mezejére lépnek: 313 javaslat 3 év alatt.

A következőkben néhány megvalósult fejlesztés képe látható:

Lépcső a tengerhez (korábban problémaként merült fel, hogy a városban nem lehet megközelíteni a tengert, erre született megoldásképp ez az állampolgári javaslat)
fotó: Citizens Foundation

Játéktér a városi parkban
fotó: Citizens Foundation

No de ki áll e folyamat mögött? Hilmar Magnússon szerint a legfontosabb, hogy egy jól együttműködő csapat koordinálja mindezt, ebben látja a részvételi költségvetés sikerességét. Egyrészt tehát a városfejlesztési műhely tagjai, egy technikai stáb (tagjai között helyi civil szervezetek, többek között a *Citizens Foundation* is), valamint a helyi szomszédsági tanács tagjai, minden feltüntetett szomszédságból öt lakossági képviselővel, akik kapcsolatban állnak a szomszédsághoz tartozó közösségi ház munkatársaival. Hilmar szerint e hármas összjátékból mindeddig hiányzott az egyetem, s úgy véli, csak úgy lehet eredményes és igazán fenntartható a folyamat, amennyiben az egyetem szociális szakemberei és hallgatói is részei az ezt koordináló csapatnak.

Erre a tapasztalatra építkezve a következő ciklusban már be szeretné őket is vonni az együttműködésbe.

Egy másik fontos eleme ennek a folyamatnak, hogy mindeközben könnyen, erre a célra jól használható, mindenki számára hozzáférhető és értelmezhető felületet kezelhessenek, amire a *Your Priorities* alkalmasnak is bizonyult. E példára építve már számos országban használják ezt az online felületet a városi részvételi költségvetés, illetve döntéshozatal készítésére: csak néhány példát említve, akikkel partnerségben van a szervezet: Észtország, Lengyelország és Románia.

Élet Izlandon túl – avagy a *Your Priorities* külföldi adaptációi

Lengyelország

A wrocławai székhelyű egyesület (*Association Centre for Systems Solutions*), az izlandi szervezettel partnerségben, az EGT/Norvég Civil Támogatási Alap támogatás segítségével egy részvételi költségvetési programot dolgozott ki. A projekten 2014 márciusától kezdtek el dolgozni, Jakub Damurski projektkoordinátor vezetésével, s a megvalósítás 2016-ig tart. A költségvetés mintegy 349 490,00 zlotyt (PLN) tesz ki. A *The Budget Game* nevet viselő projektjük a részvételi költségvetés bevezetésére irányul Lublinban, szociális konzultáció keretén belül, melyhez a *Your Priorities*-felületet kezdték alkalmazni. Maga a modellprogram a 2011-es amerikai *Budget Game*-ből inspirálódott, melyet San Joseban vezettek be.

Programjuk során célként tűzték ki a valódi párbeszéd elősegítését a lakosok, a döntéshozók és a civil szervezetek között. A projekttel szeretnék elérni, hogy a költségvetési tervezés és az azt követő javaslatokat érintő nyomkövetés során az az érzés alakuljon ki az állampolgárokban, hogy bizonyos mértékben tulajdonosai a város vagyonának. E működési mód egyúttal közvetetten elősegíti a kommunikáció fejlesztését is a döntéshozók és a civil szervezetek között. A folyamat egyik előnye annak átláthatósága. A Lublinban tervezett részvételi költségvetés projekt partnere a helyi önkormányzat, aki részt vállal a szervezésben, valamint felajánlta segítségét a népszerűsítésben is. A *Citizens Foundation* ebben a projektben vállalta a

*Your Priorities*re épülő módszertan és a részvételi költségvetés területén szerzett tapasztalatainak átadását.

Szlovénia

A szlovéniai Mariborban az alulról szerveződő közösségek közvetlen demokráciához való hozzásegítését tűzték ki célul az *Association for Support to Radio Marš* elnevezésű szervezet munkatársai. Szintén az EGT/Norvég Civil Támogatási Alap keretein belül tudják megvalósítani elképzelésüket, a *Citizens Foundation*nel partnerségben, a *Your Priorities*-szoftvert alkalmazva. Projektjükkel szeretnék rávilágítani a közvetlen demokrácia előnyös hatásaira. A 2012-es téli tüntetéseket követően a részvételi demokrácia új formáiban kezdtek gondolkodni, a szomszédsági együttműködésekre építkezve. Elsődleges céljuk a közvetlen demokrácia formáinak támogatása. A projekt célja egy részvételi demokráciára épülő jó gyakorlat megvalósítása, mely által hozzásegítik az aktív állampolgárokat, hogy ténylegesen lehetőségük nyíljon a város irányításában való szerepvállaláshoz. A *Citizens Foundation*nel partnerségben valósítják meg projekttervüket, az ő szakmai tapasztalatukat szeretnék igénybe venni, melynek köszönhetően átjárható hidat tudnak kialakítani a formális politikai struktúrák és a részvételi demokrácia formái között, hozzásegítve ezzel Maribor lakosainak aktív állampolgárrá válását.

Észtország

A 2012-es választásokat követően Toomas Hendrik Ilves elnök arra kérte a civil szervezeteket, hogy olyan módszertant dolgozzanak ki, mellyel az országban elősegítik a demokrácia erősödését.

Az észt *Open Government Partnership*-projekt keretén belül, Kristina Reinsalu koordinálásával, a nyitott kormányzás elvét vallva dolgozták ki a részvételi döntéshozatal helyi jó gyakorlatát. Az EGT/Norvég Civil Támogatási Alap projektjük fő céljai között szerepel a helyi kormányzás átláthatóságának növelése, a részvételi kultúra erősítése.

A projekt 2014 áprilisában indult és a lebonyolítás 2016. március végéig tart. A költségvetési tervzet 96.550 euró. A projekt során, egy partnerségen alapuló, nyitott kormányzásra alkalmas kommunikációs

felület kialakítását tűzték ki célul, melynek eszköze a *Your Priorities*-szoftver.

A [Rahvakogu](http://participedia.net/en/cases/rahvakogu-peoples-assembly) és <http://participedia.net/en/cases/rahvakogu-peoples-assembly> elnevezésű online felületet a *Citizens Foundation* munkatársai külön erre a célra alakították ki, amely lehetővé teszi az állampolgárok számára, hogy javaslatokat tegyenek közzé, melynek során az észt törvényhozásra is befolyással lehetnek.

E-demokrácia kezdeményezések a Balkánon

Korábban a *Balkan eDemocracy Startup Project* keretén belül 12 civil szervezet vállalkozott arra, hogy a *Citizens Foundation* szakmai támogatásával elindítja a *Your Priorities*-modell balkáni kiépítését. Mindez lehetőséget teremt a civil társadalom megerősítése a balkáni területeken is.

eDemocracy Startup Network

A *Balkan eDemocracy Start-up Project*-et kezdetben az egyes külföldi adaptációkat átfogó szakmai hálózat kiépítésére hozták létre, azonban a korábban balkáni országokra korlátozódott e-demokrácia hálózatot megújítva, 2014 júliusától már egy átfogó nemzetközi hálózatról beszélünk, a *Citizens Foundation* égisze alatt. Elsődleges célja, hogy erős partneri kapcsolatot segítsen elő azok között a szervezetek között, amelyek a *Your Priorities*-szoftverre épülő modellprogramot dolgoztak ki az e-demokrácia területén.

Ez a fajta nemzetközi hálózat még kiépülőben van, azonban minden olyan partnerszervezet számára nyitott, mely érdeklődik az online részvételi eszközök általi demokráciafejlesztés iránt.

Az Alapítvány e hálózatban egy szakmai mentori szerepet tölt be, melynek az e-demokráciához kötődő eszközök fejlesztése, és a partnerszervezetek szakmai támogatása a feladata.

Zárszó

A hazai közösségfejlesztés történetében megérett az idő arra, hogy az internetet mint segítő eszközt, szervesen alkalmazzuk a fejlesztési folyamat során. Mindazonáltal hangsúlyozom, hogy az e-demokrácia

kapcsán kialakított *Your Priorities*-modell átültetése által létrehozott, online kommunikációs csatorna csupán eszköze e folyamatnak, és a személyes közösségi együttműködés, a helyi döntéshozatalban való részvétel elősegítésére szolgál. Egy olyan híd, melynek alkalmazása által kiépül egy közös nyelv, erősödik a vitakultúra, és lehetőség adódik a közvetlen véleményformálás által létrejövő részvételi döntéshozatali folyamatra.

Az online közösségi oldalak térhódítása hozzájárul ahhoz, hogy e felület kezelése napi rutinná váljon, akár csak más közösségi alkalmazás. Az izlandi e-demokrácia gyakorlatának hazai adaptálásával utat nyitunk a modern technikák térnyerése felé, amelyek a hagyományos közösségfejlesztési folyamatnak új lendületet adva, elősegítik az aktuális viszonyokhoz igazodó korszerű közösségi cselekvést, egyszersmind egy olyan kommunikációs csatornát biztosít, mely lehetővé teszi az állampolgári szerepvállalás minél aktívabb formáját.

PAROLA. Felelős kiadó: a Közösségfejlesztők Egyesülete;
Főszerkesztő: Vercseg Ilona;
Tördelés: Príma Viktória;
Előfizetés – évi négy számra 2000 Ft – a Szerkesztőség címén:
1251 Budapest, Pf. 42;
Telefon és fax: 201-5728, e-mail: kofe@kkapcsolat.hu;
Műszaki szerkesztés: i&i Kft.

A közösségfejlesztéssel kapcsolatos kiadványok

Nyomtatott kiadványok

(Megvásárolhatók a Közösségfejlesztők Egyesülete székhelyén:
1011 Budapest I. Corvin tér 8.)

Beke Pál: *Önkormányzó társadalom*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1991.

Bodorkós Barbara – Kajner Péter – Kovács Edit – Peták Péter – Péterfi Ferenc): *Rajtunk múlik!* Hogyan szervezkedjünk és képviseljük érdekeinket a lakóhelyünkön? Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 2005.

(CEBSD-VIBOSO): *Szomszédsági gazdaságfejlesztés*.
Tanulmánygyűjtemény.

Ford. Varga Tamás. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 2000.

Paul Henderson: *Társadalomhoz tartozás és állampolgáriság Európában*. Mit tehet mindezért a közösségfejlesztés? (Szerk. Vercseg Ilona, ford. Varga Tamás). Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1997.

R. Perlman – A. Gurin: *Közösségszervezés és társadalmi tervezés*. A részleteket válogatta: Varga A. Tamás. Szerk. Mátyus Alíz. Ford. Szombatiné Mihályi Zsuzsa. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1993.

Peter Schwarz: *Menedzsment a nonprofit szervezetekben*. Ford. Solymosi Judit. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1993.

(Solymosi Judit szerk. és ford.): *Egyesületi művelődési otthonok Franciaországban*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1993.
(Szerk. és ford.: Solymosi Judit és Varga Tamás): *Identitás – filozófia – stratégia*.

Gondolatok a civil társadalom szerveződése számára. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1993.

(Vál. Varga A. Tamás, szerk. B. Vörös Gizella): *Közösségi munka. Elmélet és gyakorlat külföldön*. Szöveggyűjtemény. Fordították:

Rakovszky Zsuzsa, Verók Edit. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1993.

(Vál. Varga A. Tamás, szerk. Vercseg Ilona). *Gyakorlati útmutató közösségi munkásoknak. Fejezetek a közösségi munka brit kézikönyvéből*. Ford. Varga Tamás. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 2005 májusa

(Írta és szerk. Vercseg Ilona): *Közösségfejlesztő leckék kezdőknek és haladóknak*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 2004.

(Szerk. Vercseg Ilona): *Közösségfejlesztő lelkészek*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1992.

Vercseg Ilona: *Közösség és részvétel*. A közösségfejlesztés és a közösségi munka gyakorlatának elmélete. Budapest, Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület és ELTE Szociális Munka és Szociálpolitikai Tanszék, 2011. Megvásárolható a tanszék titkárságán, Bp. XI., Pázmány Péter sétány 1/a.

Elektronikus kiadványok

(ingyenesen letölthetők a www.kozossegfejlesztes.hu honlapról!)

(W.W. Biddle – L.J. Biddle): *A közösségfejlesztési folyamat*. Szerk. és az előszót írta Varga A. Tamás, ford. Rakovszky Zsuzsa, Szentpéteri Gabriella. Budapest, Országos Közművelődési Központ Közösségszolgálat, 1988.

(Charlie McConnell): *A közösségfejlesztés támogatása Európában*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1992.

(Gergely Attila): *Intézmények építése a helyi közösségekben*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1991.

(Közösségfejlesztők Egyesülete Városmegújító Munkacsoport) *KÉZIKÖNYV a részvételi városmegújításról*. Gyakorlati útmutató, Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 2010.

(Szerk. Péterfi Ferenc): *A közösségi rádiózásról*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1992.

- (Jack Rothman): *A közösségi beavatkozás megközelítései*. Ford. Varga Tamás. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 2001.
- (Varga A. Tamás – Vercseg Ilona): *Közösségfejlesztés*. Budapest, Magyar Művelődési Intézet, 2001.
- (Varga A. Tamás – Vercseg Ilona): *Település, közösség, fejlesztés. Tapasztalataink a helyi társadalmi-kulturális fejlesztésről*. Budapest, Országos Közművelődési Központ, 1991.

- (Vercseg Ilona): *Közösség – Eszme és valóság*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1993.
- (Szerk. Vercseg Ilona): *Közösségfejlesztés és munkahely-teremtés*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1997.
- (Szerk., ford. és a bevezető tanulmányt írta Vercseg Ilona). *Szomszédság*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 1993.